

remítés tervében, a halált Isten nem teremtette a teremtés rendjén, a halál a bűn, a mi bűnünk. De Isten által szabadok lehetnénk a bűntől, szabadok a haláltól, ha . . . igen, ha . . .

Figyeljük meg — amit még elmondhatunk harmadszor a paradicsomról — a csodálatos együgyűséget és őszinteséget, amellyel a férfinak az asszonyhoz és az asszonynak a férfihoz való viszonya rendezve van. Mi igazán tudjuk, milyen sötét árnyak nehezedenek ma erre a területre. Mi igazán tudjuk, hogy Isten rendelései ellen való engedetlenségünknek ezen a ponton van egyik főbástyája. Vannak már emberek, akik a dolognak félelmes nyomása alatt így sóhajtanak fel: óh csak asszonyt vagy férfit ne teremtett volna ez Isten. De a biblia azt mondja, hogy Isten tisztának teremtette mind a kettőt, Isten kegyelmesen cselekedett, amikor a férfit nem hagyta magára, hanem az asszonyt adta segítőül mellé. Ha Isten melléje áll, akkor életünknek ezen a helyén, ahol most sötét árnyak fekszenek, milyen nagy ígéretek lebegnek; megvilágosodhatik a mi földi vándorlásunk. Ha . . . igen, ha . . .!

Értjük-e most, hogy a mi életünknek mennyi köze van ehhez a történethez? Nem hatol-e be közvetlenül a mi életünkbe? Nem tárja-e fel legbelsőbb fájalmunkat, elrejtett szükségünket? Valóban! Én vagyok e történet embere. Nekem kellene más életet élnem, mert én attól az Istentől jöttem ide, aki engem nem bűnre és halálra, hanem életre teremtett. Az én életem nem álom és látomás; az én életem valóság; de elvált az attól egy mély tenger. És ezt a való életet kellene elérnünk és elérhetjük . . . ha! . . . de éppen ez az akarás és lehetőség nem a mi kezünkbe van letéve és éppen ezért, amit mi erről az életről gondolunk, álom és látomás. Azért nem volna most értelme annak, hogy arra hívjalak fel titeket: menjetek! nézzetek az igazi élet felé! Keressétek, hogy megnyerjétek! Éljetek harmoniában a végtelennel! Excelsior! Feljebb! Ezt épp oly kevésbé mondhatjuk, mint a rabnak, hogy légy szabad. Ő lenne és lehetne szabad, ha . . . igen, ha szabadságát nem játszotta volna el, ha a gonosz ajtók nem zárultak volna be mögötte és nem választották volna el végérvényesen a szabadságtól. Most lenne szabad, most lehetne szabad, de ugyancsak rab.

Szabad-e még azt kérdezni végül: miért áll ez a komoly történet a bibliában? Csak azért, hogy mutassa, hogy hol kellene lennünk és hol lehetnénk, ha régóta nem zárultak volna

be az ajtók Isten és az ember között? Nem azért áll-e ott a bibliában, mert benne és általa Isten hozzánk jön, a mi rabságunkba, hogy beszéljen velünk? Velünk beszélni rabságunk felől? És ha ez igaz — ez pedig igaz! — ha a történetből Isten beszél hozzánk, hozzánk, akik el vagyunk különítve tőle, azután is elkülönítettek vagyunk-e? Nem kell-e most nekünk még a lélegzetet is visszafojtva kérdeznünk: hát ha Isten hozzánk beszél, nincs-e itt a paradicsom? . . . Nem a paradicsom . . . valami más; valami egészen más van itt. *Kegyelem* van itt, kegyelem az embernek, aki a paradicsomot eljátszotta, aki bűnös lett, de, — óh csodája az irgalmasságnak — akit Isten nem enged elesni. És hogy az embernek itt ne kelljen megállania, hogy megragadhassa a kegyelmet, az Úr nemcsak azt a szót adta az Ó-testamentumban, hanem még egy egészen mást, a tulajdonképpenit, az utolsót: *Jézus Krisztust!* A mi rabságunk közé, a mi idegenségünkbe, bűnösök és halandók közé lépett a teljes kegyelem és igazság Atyjának Fia. Ámbár nem szünteti meg a bűnt és halált, de mutat egy utat, egy megfoghatatlan és csodálatos utat, bűnön és halálon át, egy utat, nekünk, halandó embereknek, nekünk raboknak, amelyen az Atya nálunk van. Ámbár nem a paradicsomban — e világban vagyunk — de szabad tudnunk, amit amaz elsőeknek a paradicsomban, . . . hogy Ő itt van. És akkor paradicsomi levegő száll cellánkba és börtönünkbe. A mély tenger is itt van, de Ő, az Úr, átjön hozzánk és mi tanulunk járni kezeinél fogva. Zarándokok vagyunk, de tudunk az otthonról. Szenvedünk és meghalunk, de van reménységünk. Földi gondolataink vannak, de be-beragyog valami, ami nem földi, ami minden földinél igazabb! Más helyre nem kerülünk, mint ahol most állunk és járunk, azaz haza megyünk aggodalmainkhoz, lehet, hogy bűneinkhez, de Ő ott van, Ő velünk megy és mert Ő velünk megy, nekünk nem szabad kétségeskednünk, mert vele jön a megbocsátás, a győzelem. Magunknak valók, önzők vagyunk, de ismerjük az élet teremtőjét és elismerjük a véget, a határt, melyet önzésünk és szeretetlenségünk elé húzott és megismerjük végre a testvért, akit Ő adott, hogy megváltson bennünket önző lényünk hiú szolgálatától.

De igaz ez? Szabad nekünk magunkról, kicsinyekről, bűnösökről, halandókról ilyen nagyot mondani? Nem mondjuk könnyen! És nem makunktól mondjuk. De nem kell ezt nekünk